

Innst. O. nr. 48

(2007-2008)

Innstilling til Odelstinget fra familie- og kulturkomiteen

Ot.prp. nr. 28 (2007-2008)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester mv. (Omsorgen for enslige, mindreårige asylsøkere inntil bosetting eller retur)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning

1.1.1 Forslagets hovedinnhold

Departementet foreslår at det vedtas et nytt kapittel 5 A Omsorgssentre for mindreårige i lov om barneverntjenester (barnevernloven) av 17. juli 1992 nr. 100. Kapitlet skal regulere både barnevernets omsorgsansvar for enslige mindreårige asylsøkere og selve omsorgstilbudet ved barnevernets omsorgssentre for mindreårige.

Etter departementets syn hører forslaget til nytt kapittel naturlig hjemme i barnevernloven, idet ansvaret for de enslige mindreårige asylsøkere og omsorgssentrene foreslås lagt til statlig regional barnevernmyndighet.

Barnevernet skal i første omgang overta ansvaret for de som er under 15 år. Regjeringen har i statsbudsjettet for 2008 uttalt at den tar sikte på at ansvaret for de mellom 15 og 18 år skal overføres i løpet av 2009. Det foreslås derfor at kapittel 5 A inntil videre kun skal omfatte dem under 15 år, og at det overlates til Kongen å bestemme når kapitlet også skal gjelde gruppen 15 til 18 år.

Bo- og omsorgstilbudet til statlig regional barnevernmyndighet foreslås gitt i form av opphold på et omsorgssenter for mindreårige, som skal være et spesialtilpasset tilbud for enslige mindreårige asylsøkere. Senteret skal gi barna god omsorg og trygghet, og bidra til at de får den oppfølging og behandling de har

behov for. De enslige mindreårige asylsøkere skal imidlertid fortsatt få oppnevnt verge/hjelpeverge.

Departementet foreslår videre at statlig regional barnevernmyndighet skal ha ansvaret for at omsorgssentre etableres og drives, på tilsvarende måte som myndigheten har ansvaret for etablering og drift av ordinære barneverninstitusjoner.

Det er etter departementets syn viktig å sikre at enslige mindreårige asylsøkere får et likeverdig omsorgstilbud ved omsorgssenteret som det andre barn som ivaretas av barnevernet får etter dagens bestemmelser i barnevernloven. Departementet foreslår derfor at de rettslige rammene for senteret skal være de samme som for de ordinære barneverninstitusjonene. Det vil si at dagens bestemmelser for barneverninstitusjoner hva gjelder beboernes rettigheter, tilsyn, kvalitetskrav og godkjenning av private og kommunale aktører, gis tilsvarende anvendelse for omsorgssentrene.

Etter departementets syn er det verken nødvendig eller hensiktsmessig at det skal treffes vedtak etter barnevernloven kapittel 4 som grunnlag for at hvert enkelt av disse barna skal kunne plasseres på et omsorgssenter. Så nær som alle barna i denne gruppen vil ha behov for et spesialtilpasset bo- og omsorgstilbud så snart som mulig etter ankomst til landet. For det store flertallet av dem vil omsorgssenteret være det alternativet som best kan ivareta deres behov. Alle enslige mindreårige asylsøkere som kommer til landet, bør derfor så snart som mulig kunne tilbys plass på et omsorgssenter. Og dette bør skje uten at en kommunal barneverntjeneste først skal måtte bruke tid og ressurser på å undersøke og vurdere om det enkelte barn har behov for tilbudet, for deretter eventuelt å treffe vedtak, eller fremme forslag om vedtak, etter barnevernloven kapittel 4.

Departementet har derfor kommet til at det i stedet bør foreslås lovfestet en plikt for statlig regional

barnevernmyndighet til å tilby alle enslige mindreårige asylsøkere plass på et omsorgssenter. Denne plikten er foreslått kombinert med en plikt for omsorgssenteret til å varsle den kommunale barneverntjenesten for vurdering av om det bør iverksettes særlige tiltak etter barnevernloven kapittel 4. Dette skal skje i de tilfeller en enslig mindreårig asylsøker ikke ønsker opphold på omsorgssenteret, eller har behov som ikke kan ivaretas på en tilfredsstillende måte på senteret.

I tillegg foreslås det at statlig regional barnevernmyndighet innen seks uker etter barnets ankomst til senteret skal treffe et oppfølgingsvedtak som grunnlag for oppfølging av barnet mens det oppholder seg på senteret. Som grunnlag for vedtaket skal det foretas en utredning av barnets situasjon og behov og utarbeides et forslag til oppfølging. Vedtaket vil være et enkeltvedtak som følger reglene i lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) av 10. februar 1967, og som etter departementets forslag skal kunne påklages til fylkesmannen. Adgang til å påklage vedtaket medfører at man kan få en faglig overprøving av om vedtaket ivaretar barnets individuelle behov for oppfølging.

Det foreslås også at omsorgssenteret, i samarbeid med barnet og vergen, skal kartlegge det enkelte barns situasjon og behov som grunnlag for en eventuell etterfølgende bosetting i en kommune.

Det foreslås videre at både omsorgssenteret og statlig regional barnevernmyndighet skal ha plikt til å følge barnets utvikling nøye under hele oppholdet på senteret.

Departementet foreslår for øvrig at det foretas nødvendige endringer i og tilføyelser til enkelte andre bestemmelser i barnevernloven, herunder at det foretas endringer i lovens bestemmelser om taushetsplikt og politiattest. Taushetsplikten og kravet om politiattest for de som skal utføre tjenester eller arbeid for et omsorgssenter, foreslås regulert tilsvarende som for de som skal utføre tjenester eller arbeid for en ordinær barneverninstitusjon.

1.1.2 Forslag om endring i barnevernloven § 7-2 annet ledd

Departementet foreslår i tillegg en lovteknisk endring i barnevernloven § 7-2 annet ledd om fylkesnemndas sammensetning.

1.1.3 Forslag om endring i angrerettloven § 7a

Departementet foreslår i tillegg en endring i § 7a i lov om opplysningsplikt og angrerett m.v. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted (angrerettloven) av 21. desember 2000 nr. 105. Endringen foreslås for å rette opp en feil i lovteksten.

1.2 Internasjonale forpliktelser og retningslinjer

Departementet vil innledningsvis bemerke at enslige mindreårige asylsøkere har samme rett til hjelp etter barnevernloven som andre barn i Norge. Det vises til at barnevernloven gjelder for alle som oppholder seg her i landet, jf. § 1-2.

Regjeringen er opptatt av at situasjonen til alle enslige mindreårige asylsøkere skal bedres, og har derfor besluttet at ansvaret for disse barna i den første fasen etter ankomst til landet, skal overføres til barnevernet.

Departementet legger imidlertid opp til en trinnvis overføring av ansvaret til barnevernet, der ansvaret i første fase overføres for de under 15 år, for deretter å overføres for resten av gruppen. Ved en slik trinnvis overføring vil myndighetene høste viktige erfaringer fra prosessen med oppstart og drift av ett omsorgssenter, før det etableres flere.

Departementet har funnet det riktig å starte med å overføre ansvaret for den mest sårbare gruppen, dvs. dem under 15 år. Regjeringen tar sikte på at ansvaret for de enslige mindreårige asylsøkerne i alderen 15–18 år skal overføres fra utlendingsmyndighetene til barnevernet i løpet av 2009. Departementet er allerede i gang med å planlegge tilsvarende omsorgssentre for denne gruppen. Det er bevilget 5 mill. kroner til arbeidet med organisering og planlegging av disse sentrene.

Det er departementets oppfatning at Norges folkerettslige forpliktelser og retningslinjer på området ivaretas ved det forslaget til lovendringer som i proposisjonen.

1.3 Ansvar for å gi et tilbud om opphold på et omsorgssenter

1.3.1 Barnevernets omsorgssentre for mindreårige

Enslige mindreårige asylsøkere er i en situasjon som på flere punkter skiller seg klart fra den situasjon andre barn som ivaretas av barnevernet er i. Hvert enkelt av disse barna har selvfølgelig sine individuelle behov som må ivaretas. Samtidig utgjør de en gruppe barn som er i en helt spesiell felles situasjon.

Ved å plassere de fleste av disse barna på spesialtilpassede omsorgssentre oppnår vi blant annet følgende:

- At enslige mindreårige asylsøkere får bo sammen i den første fasen etter ankomst til landet. Det har vist seg at det for disse barna er positivt å få bo sammen med andre barn i samme situasjon, idet det blant annet gir følelse av trygghet og fellesskap.
- At vi får samlet, styrket og videreutviklet barnevernfaglig, flyktningfaglig og psykososial kom-

petanse knyttet til denne spesielle gruppen barn. Dette muliggjør en god, målrettet og helhetlig ivaretagelse av disse barnas særlige behov for omsorg og oppfølging.

- At det kan etableres et godt og permanent samarbeid med lokale hjelpeinstanser og tjenester og lokalsamfunnet for øvrig. Disse vil bygge opp kompetanse og erfaring ved løpende å ta imot og ivareta de enslige mindreårige som til enhver tid bor på omsorgssenteret.
- At det kan etableres gode og ensartede rutiner og praksis for samarbeidet mellom Utlendingsdirektoratet, som har ansvar for asylsaken, omsorgssenteret som har omsorgsansvaret for barnet, samt Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og den enkelte kommune, som begge har ansvar for en eventuell etterfølgende bosetting.

Det er departementets klare oppfatning at de fleste av disse barna i den første fasen vil bli best ivaretatt ved så snart som mulig å bli plassert i et spesialtilpasset senter skreddersydd for denne gruppen barn.

Departementet mener at plassering på et omsorgssenter for mindreårige vil gi de aller fleste av disse barna et bedre alternativ enn å bli plassert i fosterhjem eller ordinær barneverninstitusjon, som er de alternativene som er aktuelle for andre barn som barnevernet ivaretar omsorgen for.

1.3.2 Tilbud om opphold i stedet for vedtak etter barnevernloven kapittel 4

Departementet har i forbindelse med overtakelsen av omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere vært grunnleggende opptatt av å ta utgangspunkt i denne gruppen barns spesielle situasjon og behov, og å etablere en løsning som både faktisk og rettslig ivaretar disse barna på en best mulig måte.

En løsning som tar utgangspunkt i individuelle vedtak etter barnevernloven kapittel 4 vil by på flere krevende utfordringer fordi bestemmelsene ikke er utarbeidet med utgangspunkt i de enslige mindreårige asylsøkernes særlige situasjon.

Etter barnevernloven kapittel 4 er det den enkelte kommunale barneverntjeneste der barnet oppholder seg som får ansvaret for barnet. En løsning som tar utgangspunkt i kapittel 4 vil medføre at barneverntjenester i de kommunene der enslige mindreårige asylsøkere normalt ankommer, ville fått en stor ny utfordring med å ivareta omsorgen for alle enslige mindreårige asylsøkere som ankommer deres kommune. Uansett ville behandlingen av saker for denne gruppen måtte komme i tillegg til andre barnevernsaker i allerede pressede kommuner.

Med en slik løsning vil det dessuten være opp til den enkelte kommunale barneverntjeneste å vurdere om det bør iverksettes tiltak og i så fall hvilke tiltak,

for de barna som ankommer deres kommune. Staten vil således ikke kunne pålegge den enkelte barneverntjeneste å fatte eller fremme forslag om tiltak og vil heller ikke kunne instruere barneverntjenesten om hva tiltakene skal gå ut på.

Enkelte høringsinstanser tar i sine forslag til løsninger utgangspunkt i at det skal treffes vedtak etter barnevernloven kapittel 4.

Etter departementets mening illustrerer disse forslagene nettopp at vedtak etter barnevernloven kapittel 4 ikke vil gi en tilfredsstillende løsning. Forslagene synliggjør at det ikke vil kunne treffes slike vedtak som grunnlag for hver enkelt plassering på omsorgssenteret før det har vært foretatt flere særtilpasninger for denne spesielle gruppen. Forslagene synliggjør videre at uansett hvilken løsning som velges så vil det være behov for en særlig regulering for å ivareta denne spesielle gruppen barn på en best mulig måte.

Departementet legger fortsatt til grunn at de fleste enslige mindreårige asylsøkere vil ha behov for et spesialtilpasset omsorgstilbud ved et omsorgssenter frem til bosetting eller retur. Ut i fra dette anser departementet det verken nødvendig eller hensiktsmessig at den kommunale barneverntjenesten i hvert enkelt tilfelle skal vurdere den enslige mindreåriges behov for plassering i et senter ut i fra reglene i barnevernloven kapittel 4. Departementet anser heller ikke et vedtak om plassering etter barnevernloven kapittel 4 for å være nødvendig for fullt ut å ivareta den enslige mindreåriges behov og rettssikkerhet under oppholdet på senteret.

Departementet fastholder derfor at det som en hovedregel ikke skal treffes et individuelt vedtak etter barnevernloven kapittel 4 som grunnlag for plassering på et omsorgssenter. Departementet fastholder dermed også sitt forslag til hovedløsning, som går ut på at barnevernmyndigheten på statlig nivå skal få et lovpålagt ansvar for å gi enslige mindreårige asylsøkere et bo- og omsorgstilbud ved et omsorgssenter frem til asylsaken er ferdigbehandlet og de skal settes eller eventuelt returneres.

Departementet finner imidlertid at enkelte enslige mindreårige vil kunne ha et omsorgs- eller hjelpebehov som strekker seg ut over det senteret kan ivareta. I slike tilfeller foreslår departementet at omsorgssenteret skal trekke inn den kommunale barneverntjenesten slik at den kan vurdere om det bør iverksettes særlige tiltak etter barnevernloven kapittel 4.

Departementet vil derfor understreke at en regulering i et eget kapittel i barnevernloven ikke medfører en diskriminering, fordi den kommunale barneverntjenesten kan iverksette tiltak overfor enslige mindreårige asylsøkere etter kapittel 4 på samme måte som overfor andre barn.

Enkelte høringsuttalelser uttrykker bekymring for at det legges opp til en statlig løsning som ikke sikrer en forsvarlig rollefordeling og som skaper et lukket system.

Etter departementets syn er det ikke fare for at det etableres et lukket system med liten grad av innsyn ved at ansvaret for drift av sentrene og oppfølging av barna legges til statlig regional barnevernmyndighet og omsorgssentrene. Departementet viser til at barna og deres verger vil ha klageadgang til fylkesmannen på vedtak som statlig regional barnevernmyndighet fatter. Videre skal fylkesmannen føre tilsyn med omsorgssentrene og barna som bor der etter de samme regler som fylkesmannen fører tilsyn med ordinære barneverninstitusjoner. Dette medfører at barnet og vergen kan bringe saken inn til fylkesmannen dersom de mener barnet ikke får den oppfølging det har behov for. Barnet og vergen kan dessuten også ta opp med fylkesmannen forhold de mener måtte være krittikverdige ved senteret. Departementet finner ikke grunn til å betvile at fylkesmannen vil utføre disse kontrolloppgavene på en selvstendig og kritisk måte selv om fylkesmannen er et statlig organ. Departementet legger til grunn at fylkesmannen, på samme måte som ved klagebehandling av kommunale vedtak og tilsyn ved ordinære barneverninstitusjoner, vil foreta en uhildet vurdering.

1.3.3 Grunnlag for opphold dersom barnet motsetter seg det

Etter forslaget skal enslige mindreårige asylsøkere gis tilbud om opphold på et omsorgssenter. Grunnlaget for barnets opphold på omsorgssenteret er således at barnet selv og vergen ikke motsetter seg oppholdet. Dette medfører at dersom barnet ikke lenger ønsker å oppholde seg på omsorgssenteret, så vil omsorgssenteret i samarbeid med vergen måtte forsøke å motivere barnet til å endre syn. Dersom barnet opprettholder sitt syn eller rømmer, foreligger det en situasjon som etter forslaget pålegger omsorgssenteret å varsle barneverntjenesten for vurdering av om det bør iverksettes tiltak etter barnevernloven kapittel 4. Barneverntjenesten vil så, på samme måte som overfor andre barn, måtte vurdere barnets situasjon og behov for iverksettelse av tiltak.

1.3.4 Manglende grunnlag for klage på rett til opphold

Departementet er ikke enig med enkelte høringsinstanser i at det må treffes et plasseringsvedtak slik at det skal kunne klages på innvilgelse eller avslag på opphold på omsorgssenteret. Utgangspunktet er at alle barn som kommer til riket og søker asyl uten foreldre eller andre med foreldreansvar skal få tilbudet. Så lenge oppholdet bygger på at barnet og vergen ønsker det, har departementet vanskelig for å se hva en

eventuell klage på innvilgelse skulle gå ut på. Når det etter hvert etableres flere omsorgssentre kan det selvfølgelig oppstå en situasjon der barnet og vergen ønsker opphold på et spesifikt senter. Departementet mener imidlertid at dette må søkes løst gjennom en dialog mellom omsorgssentrene, barnet og vergen. Sentrene må så langt som mulig, ut i fra barnets beste og hensynet til en forsvarlig drift, imøtekomme ønsket.

1.3.5 Vurdering av alder som grunnlag for tilbud om opphold på et omsorgssenter

Etter forslaget gjelder tilbudet om opphold på et omsorgssenter i første omgang barn som er under 15 år når asylsøknaden fremmes. Det er utlendingsmyndighetene som vil måtte foreta vurderingen av om barnet antas å være under 15 år når barnet søker asyl.

Departementet har i forhold til høringsnotatet foretatt en ny vurdering av hvilken løsning som bør legges til grunn for gruppen mellom 15 og 18 år umiddelbart etter ankomst. For en stor andel av disse asylsøkerne vil det være usikkert om alderen er over eller under 18 år.

Departementet har i samråd med utlendingsmyndighetene kommet til at det vil være uhensiktsmessig å etablere forskjellige løsninger for barna i denne gruppen, avhengig av om utlendingsmyndighetene ved ankomsten finner alderen usikker eller ikke. Det bør derfor i stedet etableres en løsning som går ut på at alle i denne gruppen først overføres til utlendingsmyndighetenes transittmottak for helseundersøkelse og asylintervju.

De barna som utlendingsmyndighetene etter dette finner kan overføres til barnevernmyndighetene uten nærmere aldersvurdering, bør umiddelbart få tilbud om opphold på ett av de planlagte omsorgssentrene. Departementet forutsetter at saksbehandlingen og vurderingene prioriteres av utlendingsmyndighetene, slik at tiden på transittmottak for disse barna blir så kort som mulig og ikke overstiger fire uker.

De ungdommene som utlendingsmyndighetene etter en nærmere aldersvurdering antar er under 18 år, bør etter departementets oppfatning få tilbud om opphold i et omsorgssenter så snart aldersvurderingen er gjennomført. De ungdommene som utlendingsmyndighetene antar er over 18 år, skal få tilbud om opphold i asylmottak.

Når det gjelder den foreløpige aldersvurderingen utlendingsmyndighetene i dag foretar, er det knyttet usikkerhet til denne. Aldersvurderingen legges til grunn for om unge asylsøkere plasseres i egne mottaksheter for enslige mindreårige asylsøkere under 18 år eller i ordinære mottak for voksne. Denne usikkerheten vil også være knyttet til den foreløpige aldersvurderingen som skal legges til grunn ved overføring til et omsorgssenter. Utlendingsmyndighetene

må imidlertid fortsette med å legge samme vurdering til grunn som den de i dag legger til grunn for hvor de plasserer unge asylsøkere. Dette medfører at de asylsøkerne som utlendingsmyndighetene etter en aldersvurdering kommer til at sannsynligvis er under 15 år/18 år skal få tilbud om opphold på et omsorgssenter.

1.3.6 Plassering av søskengrupper der enkelte er over 15 år

Når det gjelder søsken som kommer sammen der enkelte er over 15 år, mener departementet det må legges til grunn at det vil være best for søsken å få bo sammen i den første fasen etter ankomst til Norge. Det er derfor departementets oppfatning at det bør utvises fleksibilitet med hensyn til å tilby opphold til søsken over 15 år på omsorgssenteret, der dette må anses å være det beste for søsknene samlet sett.

1.3.7 Når barn ønsker å bo privat hos slekt eller andre

I tilfeller der slekt eller andre kan tilby en enslig mindreårig asylsøker trygge rammer, ut i fra blant annet kjennskap til barnet og felles språk og kultur, vil det å bo privat kunne være til den enslige mindreåriges beste. Departementet er imidlertid av den oppfatning at det for de fleste vil være best å bli boende på omsorgssenteret. Her har barnevernmyndighetene en helt annen mulighet til å påse at de innenfor regulerte rammer får en trygg og god omsorgssituasjon med den oppfølging og behandling de har behov for. Dersom omsorgssenteret finner at det vil være bedre for et barn å bli boende der, mener departementet at omsorgssenteret bør søke å oppmuntre barnet til å bli på senteret.

Departementet mener at enslige mindreårig asylsøkere ikke bør flytte til slekt eller andre før den kommunale barneverntjenesten har fått vurdert omsorgssituasjonen i det aktuelle hjemmet og behovet for eventuelle tiltak etter barnevernloven. Departementet mener derfor at politiet og utlendingsmyndighetene må gjøre det som er mulig for å sørge for at enslige mindreårig asylsøkere ikke flytter direkte til slekt eller andre. Dersom barnet likevel insisterer på å bo privat, må den kommunale barneverntjenesten varsles for vurdering av tiltak etter barnevernloven kapittel 4.

Den kommunale barneverntjenesten må foreta en reell vurdering av omsorgssituasjonen i det aktuelle hjemmet. Det er departementets oppfatning at dersom enslige mindreårig asylsøkere skal kunne bo privat i stedet for på omsorgssenteret, bør hjemmet være godkjent som fosterhjem etter de alminnelige reglene i barnevernloven. Dette medfører at det må fattes vedtak om plassering av barnet i fosterhjem etter bestemmelsene i barnevernloven kapittel 4.

1.3.8 Særlig om enslige mindreårig asylsøkere med følgepersoner og om barn som etterlates i asylmottak

Etter departementets oppfatning vil det oftest være uheldig for enslige mindreårig asylsøkere å bli skilt fra voksne personer som de har tilknytning til. Det er derfor departementets syn at der det er reell tilknytning mellom barnet og følgeperson, og følgepersonen utøver og fortsatt ønsker å utøve tilfredsstillende omsorg for den enslige mindreårig asylsøkeren, bør barnet og følgepersonen få bo sammen på asylmottak.

Departementet går ikke inn for at enslige mindreårig asylsøkere med følgepersoner skal plasseres på omsorgssenteret for utredning. Departementet anser det verken naturlig eller hensiktsmessig å la voksne følgepersoner bo på omsorgssentrene, eller å pålegge omsorgssentrene en slik utredningsoppgave.

I de tilfeller enslige mindreårig asylsøkere og følgepersoner blir plassert sammen på asylmottak, mener departementet imidlertid at den kommunale barneverntjenesten bør foreta en vurdering av barnets omsorgssituasjon. Etter departementets syn bør motaket umiddelbart etter barnet og følgepersonens ankomst, varsle den kommunale barneverntjenesten.

Ut i fra den omstendighet at barnet har kommet i følge med andre enn sine foreldre, bør barneverntjenesten foreta en undersøkelse av barnets omsorgssituasjon, jf. barnevernloven §§ 4-2 og 4-3.

Det er imidlertid også viktig at utlendingsmyndighetene allerede i forbindelse med at asylsøknaden fremmes og registreres, foretar en vurdering av forholdet mellom barnet og følgepersonen. Dersom det etter utlendingsmyndighetenes vurdering ikke foreligger en reell tilknytning mellom barnet og følgepersonen, eller følgepersonen etter utlendingsmyndighetenes vurdering ikke vil komme til å utøve den daglige omsorgen for barnet, må utlendingsmyndighetene følge barnet til omsorgssenteret. Skulle følgepersonen eller barnet motsette seg dette, må utlendingsmyndighetene varsle ansvarlig barnevernmyndighet for vurdering av om det umiddelbart bør iverksettes tiltak etter barnevernloven kapittel 4.

Når det gjelder barn som blir forlatt av sine foreldre mens familien oppholder seg i asylmottak, vil deres situasjon variere. Det følger av dagens retningslinjer at asylmottaket skal varsle barneverntjenesten i slike tilfeller, og barneverntjenesten vil måtte foreta en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle av om det bør fattes vedtak etter barnevernloven kapittel 4. Løsningen kan da bli at barnet bør flyttes til et omsorgssenter eller annet egnet plasseringssted.

1.3.9 Særlig om menneskehandel

Departementet mener det er svært viktig at de ansatte ved omsorgssentrene har særlig kjennskap til

problematikken knyttet til menneskehandel, da barn som kommer alene til Norge er særlig sårbare for slik utnyttelse. Det er videre en forutsetning at de ansatte i forhold til hvert enkelte barn er spesielt oppmerksom på forhold som kan indikere at det er utsatt for menneskehandel.

Ved mistanke om at en enslig mindreårig asylsøker kan være utsatt for menneskehandel må omsorgssenteret straks varsle både det lokale politiet og den kommunale barneverntjenesten for å få vurdert barnets risikosituasjon og behovet for å iverksette nødvendige tiltak. I tillegg må det gis orientering til utlendingsmyndighetene. I slike saker er det spesielt viktig å handle raskt for å forhindre at barnet forsvinner og/eller blir utsatt for overgrep.

1.4 Et individuelt tilpasset tilbud

1.4.1 Oppfølgingsvedtak

Departementet viser til omsorgssenterets hovedoppgave, som etter utkastet til § 5A-2 annet ledd skal være å gi barna god omsorg og trygghet, og bidra til at de får den oppfølging og behandling de har behov for.

Etter departementets oppfatning vil en plikt til å fatte et oppfølgingsvedtak, jf. utkastet § 5A-4 bidra til å sikre en reell utredning av det enkelte barns situasjon og behov, og en konkretisering og tydeliggjøring av omsorgssenterets individuelle oppfølgingsplikt overfor den enkelte. Videre vil det forhold at vedtaket vil kunne påklages, og at vedtaket vil ligge til grunn for det tilsyn fylkesmannen er foreslått å skulle ha med den enkelte beboer, bidra til å fremme den individuelle oppfølgingen barnet skal ha på senteret.

Departementet er etter høringen fremdeles av den oppfatning at oppfølgingsvedtaket bør fattes av statlig regional barnevernmyndighet, og ikke omsorgssenteret, som blir forpliktet av vedtaket og som skal stå for selve oppfølgingen.

Når det gjelder fristen på seks uker for statlig regional barnevernmyndighet til å fatte vedtaket, er denne foreslått etter en avveining av behovet for tilstrekkelig tid til å utrede og treffe vedtak, mot behovet for å få et vedtak om oppfølging så snart som mulig etter barnets ankomst. For å sikre god ivaretagelse av barnet inntil oppfølgingsvedtak fattes, har departementet foreslått lovfestet en plikt for omsorgssenteret til å vurdere barnets situasjon og behov ved ankomst, samt en plikt til å ivareta behovene på en best mulig måte frem til oppfølgingsvedtak foreligger, jf. utkastet til § 5A-3 første ledd.

Departementet fastholder oppfatningen av at fylkesmannen bør være klageinstans. Fylkesmannen er allerede i dag klageinstans for enkeltvedtak som barneverntjenesten treffer, og således i besittelse av kompetanse knyttet til å behandle klagesaker på bar-

nevernområdet. Departementet vil også vise til at fylkesmannen er foreslått å ha tilsynsansvar for omsorgssenteret.

Departementet er for øvrig av den oppfatning at klageinstansen skal være fylkesmannen i det fylket omsorgssenteret ligger.

For at klagebehandlingen skal ha en realitet hensett til den avgrensede tid barna skal være på omsorgssenteret, er det en forutsetning at fylkesmannen behandler klagen omgående. Fylkesmannen vil derfor bli tilført ekstra midler.

Departementet er videre enig i de høringsuttalelsene som påpeker viktigheten av at vergens rolle i saksbehandlingen blir klargjort, idet vergen har en svært viktig funksjon som representant for enslige mindreårige asylsøkere. Vergen vil blant annet som barnets representant ha rett til å være med på utredningen av barnet i henhold til utkastet til § 5A-4, og skal etter reglene i forvaltningsloven motta vedtaket og ha klagerett på barnets vegne. Departementet ser at det av pedagogiske hensyn kunne være ønskelig å regulere vergens oppgaver i loven. Departementet anser det imidlertid inntil videre ikke hensiktsmessig å foreslå dette av hensyn til det arbeidet som for tiden pågår i tilknytning til ny vergemålslov.

Departementet opprettholder etter dette høringsnotatets forslag om oppfølgingsvedtak, jf. utkastet til § 5A-4, samt forslaget om fylkesmannen som klageinstans, jf. utkastet til § 6-5 første ledd.

1.4.2 Ansvar for å ivareta barnets behov fra ankomst og å følge dets utvikling

Departementet opprettholder forslaget til lovfesting av omsorgssenterets ansvar for å ivareta barnets behov fra ankomst, jf. utkastet til § 5A-3 første ledd, samt forslaget om lovfesting av omsorgssenterets og statlig regional barnevernmyndighets oppfølgingsansvar overfor barnet under oppholdet på omsorgssenteret, jf. utkastet til § 5A-5.

1.5 Omsorgsansvaret

Å ha omsorgen for barnet når det har opphold på omsorgssenteret innebærer å ha ansvaret for å ivareta barnets daglige behov for omsorg og oppfølging, og å gi det ekstra omsorg og oppfølging når det er sykt eller har særlige behov som tilsier det. Å ha omsorgen for barnet innebærer videre å følge opp saker av personlig karakter som er knyttet opp mot den daglige omsorgen i forhold til for eksempel barnehage, skole, fritid samt eventuell behandling innenfor helsetesenet.

Omsorgen omfatter all nødvendig ivaretagelse og oppfølging av barnet som ikke ligger til andre myndigheter eller vergen. Vergen er en stedfortreder for foreldrene når det gjelder de juridiske sider av foreldresansvaret og vil ha ansvar for å følge opp saker av

mer personlig karakter dersom ikke omsorgssenteret følger dem opp.

Departementet forutsetter at når det oppstår spørsmål av en viss betydning knyttet til oppfølging av saker av mer personlig karakter så avklarer omsorgssenteret spørsmålet med vergen. Barnets mening skal deretter tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet, jf. FNs barnekonvensjon artikkel 12.

Av høringsnotatets forslag til § 5A-3 første ledd annet punktum fremgikk det at omsorgssenteret skal utøve den daglige omsorgen på vegne av statlig regional barnevernmyndighet. Dette tilsvarer dagens forhold mellom den institusjonen barnet er plassert i og den kommunale barneverntjenesten etter vedtak om omsorgsovertakelse, jf. barnvernloven § 4-18. Etter en fornyet vurdering finner imidlertid departementet at den omsorg omsorgssenteret skal utøve på vegne av statlig regional barnevernmyndighet i praksis vil være identisk med statlig regional barnevernmyndighets omsorg. Departementet foreslår derfor at ordene den daglige strykes.

Departementet opprettholder etter dette høringsnotatets forslag til lovreguleringen av at statlig regional barnevernmyndighet skal ha omsorgen for barnet når barnet har opphold på omsorgssenteret, samt at omsorgssenteret skal utøve omsorgen for barnet på vegne av statlig regional barnevernmyndighet, jf. utkastet til § 5A-2 første ledd.

Departementet opprettholder videre høringsnotatets forslag til lovregulering om at omsorgssenteret skal gi barnet god omsorg og trygghet og bidra til at det får den oppfølging og behandling det har behov for, jf. utkastet til § 5A-2 annet ledd.

Hovedbegrunnelsen for forslaget i høringsnotatet om å overføre retten til å samtykke til helsehjelp og til å bli informert om barnas helse til statlig regional barnevernmyndighet, jf. tilføyelsen i pasientrettighetsloven var at omsorgssenteret på vegne av statlig regional barnevernmyndighet er den instans som skal ivareta barnas daglige omsorg mens de bor på senteret. Det er videre omsorgssenteret som skal ha et særlig ansvar for, og en særlig kompetanse knyttet til, å vurdere det enkelte barns behov for oppfølging og behandling mens det bor på senteret.

Etter en gjennomgang av høringsuttalelsene finner departementet imidlertid at det også er grunner som tilsier at retten til å samtykke til helsehjelp og til å bli informert om barnas helse fortsatt bør ligge hos barnets verge.

Dersom retten til å samtykke til helsehjelp og til å bli informert om barnas helse legges til vergen mens barnet bor på omsorgssenteret, vil det også medføre at dette spørsmålet løses likt for alle enslige mindreårige som ikke den kommunale barneverntje-

nesten har overtatt omsorgen for etter barnevernloven §§ 4-8 eller 4-12.

Departementet har på bakgrunn av dette kommet til at forslag om endringer i pasientrettighetsloven ikke bør fremmes. Dette medfører at retten til å samtykke til helsehjelp og til å bli informert om barnas helse blir liggende hos det enkelte barns verge mens det bor på omsorgssenteret.

1.5.1 Særlig om vergen

Departementet ser at det av pedagogiske hensyn kunne være ønskelig å presisere vergens funksjoner overfor enslige mindreårige asylsøkere mens de bor på omsorgssenteret i lovteksten, men finner at det inntil videre ikke vil være hensiktsmessig. Grunnen til dette er det arbeidet som for tiden pågår i tilknytning til ny vergemålslov.

Inntil dette arbeidet er ferdigstilt, finner departementet at vergens funksjoner overfor enslige mindreårige asylsøkere ikke bør presiseres nærmere i selve lovforslaget.

Etter departementets syn skal vergen fortsatt ha dagens funksjoner i forhold til de enslige mindreåriges økonomi og de enslige mindreåriges asylsaker mens den mindreårige bor på omsorgssenteret. Departementet foreslår videre at retten til å samtykke til helsehjelp og til å bli informert om barnas helse blir liggende hos vergen.

Etter utkastet til § 5A-4 første ledd skal omsorgssenteret utrede barnets situasjon og behov og utarbeide forslag til barnets oppfølging mens det oppholder seg på omsorgssenteret i samarbeid med barnet. Etter utkastet til § 5A-6 annet ledd skal videre omsorgssenteret utarbeide en kartlegging av barnets situasjon og behov som grunnlag for en etterfølgende bosetting i en kommune i samarbeid med barnet. At dette skal skje i samarbeid med barnet innebærer at både barnet selv og vergen skal trekkes inn.

Mens den enslige mindreårige bor på omsorgssenteret bør vergen videre følge med på den omsorg og oppfølging den enslige mindreårige får på omsorgssenteret. Vergen vil få klageadgang til fylkesmannen både på vedtaket om oppfølging av barnet på omsorgssenteret. Vergen vil bidra til å sikre at barnets interesser og rettssikkerhet blir ivaretatt mens barnet bor på omsorgssenteret. Vergen vil i så måte fungere som et supplement til fylkesmannen, som skal ha ansvaret for å føre tilsyn med omsorgssenteret og den enkelte mindreårige som bor på omsorgssenteret.

Vergen har også adgang til å melde fra til den kommunale barneverntjenesten dersom vergen mener barnet bør ha hjelp etter barnevernloven kapittel 4. Skulle vergen være uenig i kommunens vurdering av saken, kan han på vegne av barnet påklage vedtak

fattet av den kommunale barneverntjenesten til fylkesmannen, jf. barnevernloven § 6-5.

For at vergen skal kunne ivareta den enslige mindreårige sine interesser under oppholdet på omsorgssenteret er det av sentral betydning at vergen har tilstrekkelig kunnskap om, og kompetanse i forhold til, de funksjoner vedkommende skal ha. For å sikre at vergen på best mulig måte ivaretar barnets interesser både i tilknytning til asylsaksbehandlingen og i tilknytning til barnets opphold på omsorgssenteret, ser departementet at det er behov for å iverksette tiltak for å styrke vergefunksjonen overfor de enslige mindreårige asylsøkerne. Det er videre viktig å sikre at de ansatte ved omsorgssenteret, samt andre instanser og tjenester, har tilstrekkelig kunnskap om vergens funksjoner.

1.6 Rettigheter under oppholdet på omsorgssenteret

Enslige mindreårige asylsøkeres rettigheter under opphold i asylmottak er i dag ikke lovregulert.

Rettighetene til barn og unge som oppholder seg i barneverninstitusjoner reguleres av barnevernloven § 5-9 og forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon (rettighetsforskriften) av 12. desember 2002.

Departementet uttalte i høringsnotatet at det bør sikres at rettssikkerheten til enslige mindreårige asylsøkere på omsorgssenter er like godt ivaretatt som rettssikkerheten til barn som er under den kommunale barneverntjenestens omsorg på ordinære barneverninstitusjoner.

Departementet foreslo i høringsnotatet at barnevernloven § 5-9 og rettighetsforskriften gis tilsvarende anvendelse for omsorgssentrene, jf. høringsnotatets forslag til § 5A-8. Departementet viste til at mindreårige som skal bo på et omsorgssenter, vil ha tilsvarende behov for beskyttelse med hensyn til sine rettigheter og bruk av tvang som barn og unge som bor på ordinære barneverninstitusjoner. Departementet bemerket at det å gi dette regelverket anvendelse, vil bidra til å sikre de mindreårige god og formålstjenlig omsorg, samtidig som det vil bidra til å sikre at deres rettssikkerhet blir ivaretatt.

Departementet opprettholder høringsnotatets forslag om at barnevernloven § 5-9 med tilhørende forskrift gis tilsvarende anvendelse for omsorgssentre som for institusjoner, jf. utkastet til § 5A-7.

1.7 Tilsyn

Tilsyn med barneverninstitusjoner reguleres av barnevernloven § 5-7 og forskrift om tilsyn med barn i barneverninstitusjoner for omsorg og behandling (tilsynsforskriften) av 11. desember 2003.

Departementet foreslo i høringsnotatet å gi barnevernloven § 5-7 og tilsynsforskriften tilsvarende

anvendelse for omsorgssentre som for institusjoner, jf. høringsnotatets forslag til § 5A-8. Dette under henvisning til at tilsynet med barn i barneverninstitusjoner etter barnevernloven § 5-7 og tilsynsforskriften bidrar til å sikre at lover og regelverk blir fulgt, at barna får forsvarlig omsorg og behandling i institusjonene, og at de blir behandlet hensynsfullt og med respekt for den enkeltes integritet.

Departementet viste til at det å gi ovennevnte regelverk tilsvarende anvendelse, blant annet vil innebære at tilsynsmyndigheten får plikt til å påse at det enkelte barn får den oppfølging som fremgår av oppfølgingsvedtaket.

Departementet opprettholder etter dette forslaget om at reglene for tilsyn med barneverninstitusjoner i barnevernloven § 5-7 med tilhørende forskrift gis tilsvarende anvendelse for omsorgssentre som for institusjoner, jf. utkastet til § 5A-7.

Departementet opprettholder videre høringsnotatets forslag om at fylkesmannens tilsynsansvar for omsorgssentrene skal fremgå av loven, på samme måte som fylkesmannens tilsynsansvar for institusjoner, jf. utkastet til § 2-3 fjerde ledd bokstav c.

1.8 Krav til kvalitet

Barnevernloven inneholder i § 5-10 generelle krav til barneverninstitusjoner.

Departementet viste i høringsnotatet til at målet er at enslige mindreårige asylsøkere skal ha samme kvalitet på tilbudet som barn plassert i ordinære barneverninstitusjoner. Departementet foreslår derfor at reglene for kvalitet i barneverninstitusjoner, dvs. barnevernloven § 5-10 med tilhørende forskrift, skal gis tilsvarende anvendelse for omsorgssentre som for institusjoner, jf. utkastet til § 5A-7.

1.9 Krav til godkjenning

Når det gjelder barnevernloven, følger det av § 4-14 bokstav b at private og kommunale barneverninstitusjoner kan brukes som plasseringssted ved vedtak om omsorgsovertakelse dersom de er godkjent i medhold av barnevernloven § 5-8.

Departementet uttalte i høringsnotatet at utgangspunktet er at omsorgssentrene skal drives av statlig regional barnevernmyndighet. Samtidig viste departementet til at det i høringsnotatets forslag til § 5A-2 var tatt høyde for at det i fremtiden kan bli aktuelt å benytte private aktører eller kommuner til å drive omsorgssentre, på tilsvarende måte som disse i dag etter nærmere regler kan drive ordinære barneverninstitusjoner.

For å sikre enslige mindreårige asylsøkere forsvarlig omsorg og behandling der driften av et omsorgssenter overlates til private eller kommunale aktører, foreslår departementet at det innføres samme

krav til godkjenning av disse, som de som i dag gjelder for private og kommunale barneverninstitusjoner, jf. utkastets forslag til § 5A-8.

Departementet foreslår også en tilføyelse i barnevernloven § 6-2 slik at forvaltningsloven vil gjelde for omsorgssenterets klientsaker i de tilfeller hvor driften overlates til godkjente private eller kommunale aktører, på samme måte som for private og kommunale institusjoner.

1.10 Krav om politiattest

Departementet foreslo i høringsnotatet at det foretas tilføyelser i barnevernloven § 6-10 annet ledd og politiattestforskriften slik at det innføres samme krav om politiattest for omsorgssentrene som for institusjoner etter barnevernloven.

Det er ingen høringsuttalelser som går imot forslaget. Derimot fremgår det av enkelte høringsuttalelser at det bør innføres eller vurderes å innføre tilsvarende krav overfor verger.

Departementet ser at det er mye som taler for et krav om politiattest overfor verger som skal oppnevnes for mindreårige asylsøkere. Etter departementets syn bør spørsmålet om å innføre krav om politiattest overfor verger sees i sammenheng med, og fremmes i tilknytning til, forslag om ny vergemålslov og forslag til regler om representasjon for enslige mindreårige asylsøkere.

En interdepartemental arbeidsgruppe ledet av Barne- og likestillingsdepartementet har foretatt en helhetlig gjennomgang av krav om politiattest for personer som skal ha oppgaver knyttet til mindreårige. Departementet vil avvende oppfølging av arbeidsgruppens rapport og deretter komme tilbake til spørsmålet om en mer helhetlig utvidelse av kravet om politiattest etter barnevernloven § 6-10. På bakgrunn av dette anser departementet det ikke nå for hensiktsmessig å fremme forslag om at straffebudet om voldtekt eller straffebud om økonomisk kriminalitet skal tilføyas i barnevernloven § 6-10.

Departementet opprettholder etter dette forslaget om at det foretas tilføyelser i barnevernloven § 6-10 annet ledd som medfører at det innføres samme krav om politiattest i forhold til omsorgssentrene som de krav som i dag stilles til institusjonene etter barnevernloven, jf. utkastet til § 6-10 annet ledd.

1.11 Taushetsplikt og adgang til formidling av informasjon

Barne- og likestillingsdepartementet tok i høringsnotatet utgangspunkt i at ansatte ved omsorgssentrene, på lik linje med ansatte i dagens mottak med kommunal driftsoperatør, bør ha taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13. Så lenge omsorgssentrene eies og drives av statlig regional barnevernmyndighet,

vil taushetsplikten etter forvaltningsloven følge direkte av forvaltningsloven. En regulering i barnevernloven § 6-7 medfører imidlertid at dette også vil gjelde dersom driften skulle bli overlatt til private.

Departementet foreslo at det foretas en tilføyelse i barnevernloven § 6-7 første ledd og tredje ledd første punktum som medfører at enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et omsorgssenter vil ha taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13e, med de begrensninger som gjelder i forhold til forvaltningsloven § 13b nr. 5 og 6.

Departementet foreslo videre en tilføyelse i barnevernloven § 2-3 sjuende ledd. Barnevernloven § 2-3 sjuende ledd omhandler den rett statlige sentrale og regionale myndigheter etter barnevernloven og fylkesmannen har til å kreve at alle institusjoner som omfattes av barnevernloven kapittel 5, uten hinder av taushetsplikt, gir de opplysninger som er nødvendige for at myndighetene skal kunne utføre sine oppgaver etter loven. Bestemmelsen regulerer videre disse myndighetenes rett til å kreve adgang til samtlige institusjoner som går inn under kapittel 5. Etter departementets oppfatning burde de samme regler gjelde i forhold til omsorgssentre for mindreårige etter kapittel 5 A, og forslaget til endring ivaretar derfor dette.

I sitt arbeid med å ivareta den daglige omsorgen for de enslige mindreårige asylsøkerne, vil de ansatte ved omsorgssenteret opparbeide seg opplysninger om barnas personlige forhold. Slike opplysninger bør, både av hensyn til barnets integritet og personvern og av hensyn til tillitsforholdet mellom barna og de ansatte ved omsorgssenteret, være underlagt taushetsplikt.

Omsorgssenteret vil imidlertid ha behov for å formidle opplysninger om barnas personlige forhold til andre instanser og tjenester som også har oppgaver knyttet til barna, herunder blant annet til barnehagen, skolen, helsetjenesten og den kommunale barneverntjenesten. Omsorgssenteret vil videre ha behov for å formidle opplysninger til utlendingsmyndighetene som behandler barnets asylsak, til de instanser som skal bistå ved bosetting eller eventuell retur av barnet, samt til politiet – for eksempel i tilfeller der barnet forsvinner fra omsorgssenteret eller der det oppstår mistanke om at barnet kan være utsatt for menneskehandel. Omsorgssenteret må derfor ha adgang til å formidle slike opplysninger til andre instanser og tjenester.

De høringsinstansene som har kritiske synspunkter rundt taushetsplikten og adgangen til å formidle opplysninger, har sine synspunkter knyttet opp mot omsorgssenterets adgang til å formidle taushetsbelagte opplysninger til utlendingsmyndighetene når det ikke foreligger samtykke.

Det er viktig for barnet at informasjon som kan ha betydning for utlendingsmyndighetenes vurdering

av barnets asylsøknad, formidles til utlendingsmyndighetene. Omsorgssenteret bør derfor orientere barnet og vergen om viktigheten av dette og oppmuntre barnet og vergen til å formidle slik informasjon til utlendingsmyndighetene.

Når omsorgssenteret får taushetsbelagt informasjon som kan ha betydning for utlendingsmyndighetenes vurdering av et barns asylsøknad, bør omsorgssenteret ha klar rutine på å forsøke å innhente et samtykke som vil gi omsorgssenteret adgang til å formidle informasjonen. Samtykkekompetansen vil ligge hos vergen, samt barnet når det er over 15 år. Det vil således etter forslaget kun være i de tilfellene der det ikke foreligger et slikt samtykke at det vil kunne oppstå behov for å vurdere om opplysningene likevel skal formidles til utlendingsmyndighetene med hjemmel i barnevernloven § 6-7 tredje ledd første punktum.

Etter § 6-7 tredje ledd første punktum vil det være omsorgssenteret som vil måtte vurdere og ta standpunkt til om opplysningene kan, og i så fall skal, videreformidles til utlendingsmyndighetene. Spørsmålet om hvorvidt opplysningene kan videreformidles vil avhenge av en konkret vurdering av om formidling til utlendingsmyndighetene vurderes å være nødvendig for å fremme omsorgssenterets oppgaver, eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade på noens helse. I praksis er det første alternativet det vil være aktuelt å vurdere.

Omsorgssenterets hovedoppgaver skal være å utøve den daglige omsorgen for barna, herunder å gi dem en trygg omsorgsbasis preget av forutsigbarhet og varme. Videre skal senteret gi behandling for traumer, savn og vanskelige opplevelser, hjelp til å tilpasse seg det norske samfunnet samt gi barna grunnlag for en best mulig bosetting eller retur.

For at omsorgssenteret skal kunne oppfylle disse hovedoppgavene er det etter departementets oppfatning viktig å etablere et tillitsforhold mellom de ansatte på omsorgssenteret og det enkelte barn. Et slikt tillitsforhold er en forutsetning for at barnet skal føle trygghet og tørre å åpne seg, noe som er av sentral betydning for muligheten til å kunne gi barnet nødvendig behandling for traumer, savn og vanskelige opplevelser. Muligheten for å oppnå et slikt tillitsforhold vil blant annet avhenge av at det enkelte barn i alminnelighet kan stole på at personlige opplysninger som gis i fortrolighet til de ansatte, og som det ikke samtykkes i at kan videreformidles, ikke blir videreformidlet.

Ut i fra en generell vurdering av hva som kan ansees å være nødvendig for å fremme omsorgssenterets oppgaver, mener departementet at § 6-7 tredje ledd første punktum gir omsorgssenteret en adgang til å formidle opplysninger til utlendingsmyndighe-

ne i visse tilfeller. Adgangen vil kunne foreligge dersom omsorgssenteret finner at formidling av opplysningene etter en konkret vurdering er nødvendig for å ivareta barnets beste, herunder å ivareta barnets beste ved behandlingen av asylsøknaden eller å sikre barnet en best mulig bosetting eller retur.

Hvorvidt formidling av opplysninger er nødvendig for å ivareta barnets beste ved behandlingen av asylsaken kan i enkelte tilfeller være vanskelig å ta stilling til. For at omsorgssenterets ansatte skal stå best mulig rustet til å foreta denne vurderingen, er det viktig at de ansatte får tilstrekkelig kunnskap om utlendingsmyndighetenes grundige arbeid med asylsøknader fra enslige mindreårige, herunder at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved vurderingen av barnas asylsøknad.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet utreder for tiden en rekke ulike spørsmål knyttet til opplysningsplikt og utveksling av personopplysninger mellom (nasjonale og utenlandske) offentlige myndigheter, herunder spørsmålet om utveksling av opplysninger mellom utlendingsmyndighetene og mottak/omsorgssentre.

Dersom denne utredningen avdekker at det er behov for andre unntak fra taushetsplikten enn det som foreslås her, og/eller opplysningsplikt i nærmere angitte situasjoner, vil regjeringen komme tilbake til Stortinget med dette. Inntil et slikt behov eventuelt er avdekket, foreslås det at det foretas en tilføyelse i barnevernloven § 6-7 første ledd og tredje ledd første punktum, som medfører at enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et omsorgssenter vil ha taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13e, med de begrensninger som gjelder i forhold til forvaltningsloven § 13b nr. 5 og 6. Forslaget medfører at taushetsplikten for de som utfører tjenester eller arbeid for omsorgssenteret reguleres sammen med og likt med taushetsplikten for enhver annen som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan eller en institusjon etter barnevernloven.

Departementet opprettholder videre forslaget om at det foretas en tilføyelse i barnevernloven § 2-3 sjuende ledd, som gir statlige sentrale og regionale myndigheter etter barnevernloven, samt fylkesmannen, adgang til å kreve at omsorgssenteret, uten hinder av taushetsplikt, gir de opplysninger som er nødvendige for at myndighetene skal kunne utføre sine oppgaver etter loven. Tilføyelsen gir videre disse myndighetene rett til å kreve adgang til omsorgssenteret. Forslaget medfører at myndighetene får samme adgang til å kreve opplysninger fra og adgang til omsorgssentre som omfattes av barnevernloven kapittel 5 A, som den de har i forhold til institusjoner som omfattes av barnevernloven kapittel 5.

1.12 Kartlegging som grunnlag for en etterfølgende bosetting

Mottakene utarbeider i dag en individuell kartleggings- og tiltaksplan (IKTP) for den enkelte enslige mindreårige asylsøker i asylmottak. Dette arbeidet er ikke lovfestet.

Departementets forslag i høringsnotatet om at det for fremtiden skal treffes vedtak om oppfølging av barnet mens det oppholder seg på omsorgssenteret, medfører at tiltaksdelen av planen erstattes av vedtaket. Med utgangspunkt i dette foreslo departementet at omsorgssenteret bør videreføre arbeidet med kartleggingsdelen som grunnlag for en eventuell etterfølgende bosetting i en kommune.

Det fremgår av høringsnotatets forslag til § 5A-7 at kartleggingen skal utarbeides i samarbeid med barnet, og at oversendelse til aktuelle myndigheter forutsetter samtykke. Dette innebærer at vergen skal trekkes aktivt inn i kartleggingsarbeidet, og at vergen skriftlig må samtykke til oversendelse til aktuelle myndigheter.

Departementet fastholder at oversendelse av kartleggingen skal kreve samtykke. Dette fordi kartleggingen skal utarbeides i nært samarbeid med barnet og vergen, og fordi krav om samtykke også er regelen i dag. Skulle det være slik at barnet/vergen ikke gir samtykke til oversendelse av kartleggingen, vil omsorgssenteret etter forslaget til endring i barnevernloven § 6-7 ha anledning til å gi konkrete opplysninger til bosettingsmyndighetene når omsorgssenteret finner at dette er nødvendig for å fremme omsorgssenterets oppgaver i forhold til barnet.

Departementet ser at det av pedagogiske hensyn kunne være ønskelig å presisere vergens oppgave i selve lovteksten, men finner at det inntil videre ikke vil være hensiktsmessig på grunn av det arbeidet som for tiden pågår med ny vergemålslov.

Formålet med omsorgssenterets kartlegging av barnets situasjon og behov, er etter departementets syn å tilrettelegge for en best mulig bosetting. Det er imidlertid ikke noe i veien for at opplysningene som er innhentet i kartleggingen, også kan benyttes i forbindelse med at barnet skal returneres til hjemlandet. Det forutsetter imidlertid at det foreligger samtykke til dette.

Departementet opprettholder høringsnotatets forslag om at omsorgssenteret i samarbeid med barnet skal utarbeide en kartlegging av barnets situasjon og behov som grunnlag for en etterfølgende bosetting. Departementet opprettholder også forslaget om at oversendelse av kartleggingen til aktuelle myndigheter forutsetter samtykke og presiserer at dette må være skriftlig, jf. utkastet til § 5A-6.

1.13 Omsorgssenteret som plasseringsalternativ ved vedtak etter barnevernloven kapittel 4

Barne- og likestillingsdepartementet foreslo i høringsnotatet å endre § 4-4 femte ledd og § 4-14 slik at omsorgssenteret blir inntatt som lovlig plasseringssted ved vedtak om frivillig plassering utenfor hjemmet etter § 4-4 femte ledd, og ved vedtak om omsorgsovertakelse, jf. § 4-12 og § 4-8 annet og tredje ledd. Forslaget til endring av § 4-14 innebærer at også plasseringer utenfor hjemmet ved midlertidige vedtak i akutsituasjoner, jf. § 4-6 annet ledd, omfattes. Departementet viste til at en ved dette vil kunne dra nytte av den kompetanse som finnes på omsorgssentrene også for andre grupper barn med likeartede behov som enslige mindreårige asylsøkere, for eksempel barn som blir vedtatt plassert utenfor hjemmet mens de bor i asylmottak med sine foreldre.

Det ble videre foreslått presiseringer i loven slik at plassering i omsorgssenter på ovennevnte grunnlag blir likestilt med plassering i institusjon hva gjelder reglene om omsorgen i foreldrenes sted etter omsorgsovertakelse, jf. § 4-18, reglene om inntak og utskrivning, jf. § 5-4, og de alminnelige reglene om utgiftsfordeling i kapittel 9. Disse presiseringene ble inntatt i høringsnotatets forslag til § 5A-10.

Departementet ser at det kan reises enkelte innvendinger mot at andre barn enn enslige mindreårige asylsøkere skal kunne plasseres på omsorgssentrene når det er fattet vedtak etter barnevernloven kapittel 4. Departementet vil imidlertid presisere at forslagens intensjon var å åpne opp for at omsorgssenteret skulle kunne brukes som plasseringssted for barn med likeartede behov som enslige mindreårige asylsøkere. Som aktuelt eksempel viste departementet til barn som med hjemmel i barnevernloven kapittel 4, blir vedtatt plassert utenfor hjemmet mens de bor i asylmottak sammen med sine foreldre. Departementet foreslo ikke en adgang til å plassere i omsorgssenter på grunnlag av alvorlige atferdsvansker hos barnet, jf. barnevernloven § 4-24 eller § 4-26.

Det er etter departementets oppfatning viktig at det åpnes for at barn med likeartede behov som enslige mindreårige asylsøkere skal kunne plasseres på omsorgssenter, slik at også disse kan dra nytte av den særlige kompetanse omsorgssentrene vil besitte. Etter departementets oppfatning vil dette spesielt kunne gjelde barn som har vært kort tid i asylmottak med sine foreldre når det blir fattet vedtak om å plassere dem utenfor hjemmet, og som derfor vil ha liten kjennskap til norsk språk og kultur, og liten tilknytning til lokalmiljøet.

Departementet er ut i fra ovennevnte hensyn av den oppfatning at loven bør åpne opp for muligheten til også å plassere barn som ikke er kommet til Norge som enslige mindreårige asylsøkere, på omsorgssentrene. Departementet vil imidlertid presisere at av-

gjørelsen vil måtte bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfelle ut i fra hva som er best for barnet, og ut i fra hensynet til sentrenes ivaretagelse av de som allerede bor der.

Forslaget gjør det også mulig å plassere enslige mindreårige asylsøkere på omsorgssenter i tilfeller der det blir nødvendig å fatte vedtak etter barnevernloven kapittel 4.

Departementet finner det på denne bakgrunn riktig å opprettholde høringsnotatets forslag om at omsorgssenteret skal være lovlig plasseringssted ved vedtak om frivillig plassering utenfor hjemmet etter § 4-4 femte ledd, og ved vedtak om omsorgsovertakelse, jf. § 4-14, jf. § 4-12 og § 4-8 annet og tredje ledd. Denne lovendringen vil også omfatte midlertidige vedtak i akutsituasjoner, jf. § 4-6 annet ledd, idet det i praksis er lagt til grunn at plasseringsstedet etter denne typen vedtak må velges innenfor alternativene i § 4-14. Det vises til utkastet til § 4-4 femte ledd og § 4-14 bokstav d.

Som en følge av ovennevnte forslag opprettholder departementet også høringsnotatets forslag til nødvendige presiseringer i § 5A-10, slik at det blir gjort tydelig at plasseringer i omsorgssenter på ovennevnte grunnlag undergis samme regler som plasseringer i institusjon. Av forslaget følger at reglene om omsorgen i foreldrenes sted etter omsorgsovertakelse, jf. § 4-18, reglene om inntak og utskrivning, jf. § 5-4, og de alminnelige reglene om utgiftsfordeling i kapittel 9, skal gjelde for plasseringer i omsorgssenteret på tilsvarende måte som for plasseringer i institusjon, jf. utkastet til § 5A-10.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Britt Hildeng, Espen Johnsen og Tove Karoline Knutsen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, lederen May-Helen Molvær Grimstad, fra Senterpartiet, Trond Lode, og fra Venstre, Trine Skei Grande, vil understreke at enslige, mindreårige asylsøkere er barn og unge som har kommet til landet uten foreldre eller andre med foreldreansvar. De er en gruppe barn med ulike bakgrunn og livserfaring. Mange har opplevd fattigdom, nød, overgrep, krig og forfølgelse. Mange av dem har hatt en uholdbar omsorgssituasjon i flere år. Noen kommer imidlertid fra mer ressurssterke familier som har hatt en mer tilfredsstillende omsorgssituasjon. Uavhengig av bakgrunn er de i en sårbar situa-

sjon som opplever sorg og savn som følge av at de har forlatt sin familie. De har behov for ekstra beskyttelse, omsorg, trygghet og tett oppfølging i påvente av behandlingen av asylsaken og etterfølgende bosetting eller retur til hjemlandet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at i Soria Moria-erklæringen, den politiske plattformen av 13. oktober 2005 for Regjeringen, heter det blant annet at Regjeringen

"ønsker å forbedre vilkårene for enslige mindreårige asylsøkere som kommer til Norge og overføre omsorgsansvaret for disse til barnevernet."

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at Regjeringen i tilknytning til budsjettbehandlingen 2006 ble enig med regjeringspartiene på Stortinget med støtte fra Kristelig Folkeparti om at barnevernet fra desember 2007 skulle ta over omsorgsansvaret for enslige, mindreårige asylsøkere under 15 år i fasen fram til bosetting i en kommune eller retur.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det i budsjettet for 2008 ble satt av 5 mill. kroner for å starte arbeidet med overføringen av ansvaret for gruppen 15–18 år. Det ble i budsjettforhandlingene forutsatt at ansvaret for denne gruppen blir overført til barnevernet i 2009, så snart som praktisk mulig.

Komiteen merker seg at det vedtas et nytt kapittel 5A Omsorgssentre for mindreårige i lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr.100. Ansvaret for de enslige, mindreårige asylsøkerne og omsorgssentrene foreslås lagt til statlig regional barnevernsmyndighet. Bo- og omsorgstilbudet til statlig regional barnevernsmyndighet skal være et spesialtilbud for enslige, mindreårige asylsøkere. Komiteen vil understreke at omsorgssentrene skal være særlige barnevernsinstitusjoner for enslige, mindreårige asylsøkere under 18 år regulert av barnevernloven.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at tiltaket omfatter inntil videre kun de som er under 15 år, men flertallet understreker at omsorgssenter for gruppen 15 til 18 år skal på plass så raskt som det er praktisk mulig i 2009.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser også til at alle enslige,

mindreårige asylsøkere under 18 år skal gis tilbud om opphold på et omsorgssenter.

Komiteen vil bemerke at muligheten for kompetanseoverføring fra dagens mottak for enslige, mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år bør vektlegges ved lokalisering av nye omsorgssentre. Samtidig har omsorgssentrene behov for mer og variert kompetanse enn det mottakene har. Det er viktig å lokalisere omsorgssentrene slik at også dette hensynet kan ivaretas.

Komiteen viser til at under oppholdet er barna under barnevernets omsorg. For å ivareta barnas rettssikkerhet skal det oppnevnes verge/hjelpeverge ved ankomst til Norge. Statlig regional barnevernsmyndighet skal ha ansvaret for at det etableres og drives omsorgssentre på samme måte som de har ansvar for etablering og drift av ordinære barnevernsinstitusjoner. Enslige, mindreårige asylsøkere skal ivaretas av barnevernet på lik linje med andre barn som barnevernet har omsorg for. Det vil si at dagens bestemmelser for barnevernsinstitusjoner, som gjelder beboernes rettigheter, tilsyn, kvalitetskrav og godkjenning av private og kommunale aktører, gis tilsvarende anvendelse for omsorgssentrene. Alle enslige, mindreårige asylsøkere skal ha de samme rettigheter som andre barn i Norge uten foreldre eller foresatte.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at enslige asylsøkere som utlendingsmyndighetene i forbindelse med registrering av asylsøknaden mener er under 18 år, skal umiddelbart få opphold på et omsorgssenter.

Komiteen viser til at barna må vurderes individuelt slik at den enkeltes behov for tilpassede tiltak blir ivarettatt. Statlig regional barnevernsmyndighet skal innen 6 uker etter barnets ankomst til omsorgssenteret treffe et oppfølgingsvedtak for oppfølging av barnet. Som grunnlag for vedtaket skal det foretas en vurdering av barnets behov med tanke på oppfølging. Vedtaket skal være et enkeltvedtak som følger reglene i lov om behandlingsmåten i forvaltnings saker av 10. februar 1967 og kan påklages til fylkesmannen. Forslag til vedtak utarbeides i samarbeid med barnet og vergen. Det foreslås også at omsorgssentrene i samarbeid med barn og verge skal kartlegge det enkelte barns behov som grunnlag for en eventuell etterfølgende bosetting i en kommune. Taushetsplikt og krav om politiattest for de som skal utføre tjenester eller arbeid for et omsorgssenter, foreslås regulert tilsvarende som for de som utfører tjenester eller arbeid for ordinære barnevernsinstitusjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet gjen-

nom 10 år i partiets alternative budsjett har foreslått at omsorgen for enslige, mindreårige asylsøkere skal overføres til barnevernet.

Disse medlemmer har også gjennom flere konkrete forslag foreslått at barnevernet skulle ha ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere. Ingen andre partier har støttet disse forslagene. Disse medlemmer er derfor svært glad for at det nå kan se ut som om Fremskrittspartiet delvis får støtte for sitt syn.

Disse medlemmer har aldri gjort noe skille mellom dem under og over 15 år. Det skillet gjøres heller ikke i lov om barneverntjenester. Det er derfor med bekymring disse medlemmer ser at Regjeringen ikke legger opp til en inkludering av barna mellom 15 og 18 år før i 2009, tatt i betraktning av de forholdene disse barna lever under. Disse medlemmer vil peke på at hadde alder vært et diskrimineringskriterium, så hadde disse asylsøkerbarna mellom 15 og 18 år helt klart vært diskriminert i forhold til lov om barneverntjenester.

Disse medlemmer ønsker ikke å diskriminere disse barna og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest og innen utgangen av august 2008, å overføre omsorgsmyndigheten fra utlendingsmyndighetene til barnevernet når det gjelder barn mellom 15 og 18 år."

2.2 Internasjonale forpliktelser og retningslinjer

Komiteen vil påpeke at enslige, mindreårige asylsøkere under 18 år skal ha de samme rettighetene etter barnevernloven som andre barn i Norge uten foreldre og foresatte. Barnevernloven gjelder for alle som oppholder seg i landet. Komiteen merker seg at man har startet med å overføre ansvaret for de under 15 år og at Regjeringen tar sikte på at ansvaret for de enslige mindreårige mellom 15 og 18 år skal overføres fra utlendingsmyndighetene til barnevernet så raskt det er praktisk mulig i 2009. Departementet er allerede i gang med å planlegge omsorgssentre for denne gruppen. Komiteen vil presisere at hvert barn skal vurderes individuelt slik at omsorgstiltaket blir tilpasset det enkelte barns behov. I den sammenheng er det viktig å understreke at oppfølgingsvedtak kan påklages til fylkesmannen. Etter utkastet til § 5A-4 første ledd skal omsorgssenteret utrede barnets situasjon og behov og utarbeide forslag til barnets oppfølging mens det oppholder seg på omsorgssenteret i samarbeid med barnet og vergen. Vergen har også adgang til å melde fra til den kommunale barnevernstjenesten dersom vergen mener barnet bør ha hjelp etter barnevernsloven kapittel 4. Skulle vergen være uenig i kommunens vurdering av saken, kan han på vegne av barnet påklage vedtak fattet av den kommunale barnevernstjenesten til fylkesman-

nen, jf. barnevernloven § 6-5. Komiteen merker seg at det er departementets oppfatning at Norges folkerettslige forpliktelser og retningslinjer på området ivaretas ved forslaget.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil understreke at omsorgssituasjonen for de enslige mindreårige asylsøkerne over 15 år må følges nøye i påvente av at ansvaret for også denne gruppen overføres til barnevernet. Flertallet viser til kostnadsberegninger fra Finansdepartementet som viser at de enslige mindreårige asylsøkerne vil få betydelig større ressurser ved en overføring fra utlendingsmyndighetene til barnevernet, jf. svar på spørsmål nr. 69 fra finanskomiteen/Kristelig Folkepartis fraksjon 5. oktober 2007.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre mener på denne bakgrunn at Regjeringen bør komme med en sak til Stortinget i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2008, som innebærer at ansvaret for de enslige mindreårige asylsøkere over 15 år overføres fra utlendingsmyndighetene til barnevernet fra 1. september 2008. Disse medlemmer mener en slik overføring er nødvendig for å sikre barna en forsvarlig omsorgssituasjon, istedenfor dagens løsninger hvor kapasiteten er sprengt og bemanningen og ressursituasjonen ved mottakene er uholdbar.

2.3 Ansvar for å gi et tilbud om opphold på et omsorgssenter

2.3.1 Barnevernets omsorgssentre for mindreårige

Komiteen merker seg at det er departementets klare oppfatning at de fleste av barna blir best ivarettatt ved så snart som mulig å bli plassert i et spesialtilpasset senter. Komiteen vil understreke at det skal foretas individuell vurdering slik at tiltaket blir tilpasset det enkelte barn, på samme måte som for andre barn som barnevernet har ansvaret for. Det kan også for disse barna være mer hensiktsmessig med fosterhjemsplassering eller andre omsorgstilbud.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Norge har blitt kritisert for den måten vi behandler mindreårige asylsøkere på her i landet. Det har vært hevdet at man bryter med flere konvensjoner Norge har sluttet seg til.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at i § 5A-1 Opphold på omsorgssenter for mindreårige, gis det tilbud om opphold på omsorgssenter.

Disse medlemmer er av den oppfatning at dette bør være pliktmessig. Det bør således ikke gis tilbud om opphold på sentre, men alle mindreårige asylsøkere som kommer hit til landet skal være på omsorgssentre, helt til man har avklart familiære tilknytninger til andre her i landet. Disse medlemmer viser til at 9 barn har forsvunnet fra asylmottak, og andre er plassert hos kjente eller familie. Med den kjennskap en har til trafficking av barn, ønsker disse medlemmer å forhindre at slikt skal skje. Dette er begrunnelsen for at disse medlemmer ønsker at alle mindreårige skal plasseres i omsorgssentre.

Disse medlemmer foreslår derfor at § 5A-1 første og andre ledd endres og at bestemmelsen i sin helhet skal lyde:

"§ 5A-1 Opphold på omsorgssenter

Statlig regional barnevernsmyndighet skal gi barn som har kommet til riket og søkt asyl uten foreldre eller andre med foreldreansvar, opphold på et omsorgssenter for mindreårige.

Oppholdet skal gjelde fra barnet blir overført fra utlendingsmyndigheten til statlig regional barnevernsmyndighet, frem til det blir bosatt i kommune eller forlater riket.

Bestemmelsen gjelder barn som er under 15 år når asylsøknaden fremmes. For barn over 15 år gjelder bestemmelsen fra den tid Kongen bestemmer."

2.3.2 Tilbud om opphold i stedet for vedtak etter barnevernloven kapittel 4

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil vise til at i de tilfeller der et barn ikke vil bo på omsorgssenteret, må den kommunale barnevernstjenesten foreta en vurdering av barnets situasjon og iverksette de tiltak som ut i fra dette er nødvendig for å sikre at barnet får en trygg og god omsorgssituasjon.

Komiteen merker seg at departementet har vært grunnleggende opptatt av å ta utgangspunkt i de enslige, mindreårige asylsøkernes spesielle situasjon og behov, og å etablere en løsning som både faktisk og rettslig ivaretar disse barna på best mulig måte. Komiteen merker seg videre departementets vurdering av at de fleste enslige, mindreårige asylsøkere vil ha behov for et spesialtilpasset omsorgstilbud ved et omsorgssenter frem til bosetting eller retur.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, tiltrer departementets forslag om at det som hovedregel ikke skal treffes vedtak etter barnevernloven kapittel 4 som grunnlag for plassering på et omsorgssenter. Statlig regional barnevernsmyndighet skal i stedet få et lovbestemt

ansvar for å tilby enslige, mindreårige asylsøkere plass på et omsorgssenter. Den lovpålagte plikten til å tilby enslige, mindreårige asylsøkere plass på et omsorgssenter, sikrer et klart rettslig grunnlag for den enkelte plassering.

Komiteen tiltrer forslaget om at denne plikten skal kombineres med en plikt for omsorgssenteret til å varsle den kommunale barnevernstjenesten dersom en enslig, mindreårig asylsøker har behov som ikke kan ivaretas på en tilfredsstillende måte på senteret, eller en enslig, mindreårig asylsøker ikke ønsker opphold på senteret. Komiteen vil presisere viktigheten av at barn som har behov for andre tiltak får det, og at dette både kan handle om mindre og mer omfattende tiltak. Komiteen forutsetter at barnevernstjenesten iverksetter de tiltak som er nødvendige for å hindre at barn unndrar seg omsorg.

Det er viktig at det foretas en reell vurdering av hva den enkelte enslige, mindreårig asylsøker har behov for før det treffes individuelle vedtak. Komiteen viser til forslaget om at det innen tre uker etter barnets ankomst til senteret, skal foretas en utredning av barnets situasjon og behov og utarbeides et forslag til oppfølging. Statlig regional barnevernsmyndighet skal deretter innen seks uker etter barnets ankomst til senteret treffe et oppfølgingsvedtak som grunnlag for oppfølgingen av barnet mens det oppholder seg på senteret.

Komiteen bemerker for øvrig at oppfølgingsvedtaket vil være et enkeltvedtak etter reglene i lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) av 10. februar 1967, og som etter departementets forslag skal kunne påklages til fylkesmannen. Klageadgangen til fylkesmannen medfører at man får en faglig overprøving av en uavhengig, utenforstående tredjeinstans av om vedtaket ivaretar barnets individuelle behov for oppfølging. Komiteen vil videre bemerke at fylkesmannen etter forslaget skal føre tilsyn med omsorgssentrene på linje med tilsyn med ordinære barnevernsinstitusjoner, jf. innstillingen punkt 2.7. Dette medfører at barnet og vergen kan ta opp med fylkesmannen forhold de mener måtte være kritikkverdige ved senteret. Departementet legger til grunn at fylkesmannen både ved klagebehandling og tilsynet vil foreta en uholdt vurdering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at åtte høringsuttalelser, herunder uttalelsen fra NGOU-nettverket, uttrykker bekymring for om barnets beste blir ivaretatt ved direkte plassering i omsorgssenter. Disse medlemmer mener enslige, mindreårige asylsøkere har minst like stort behov som andre barn for en individuell vurdering i form av et enkeltvedtak. Disse medlem-

mer vil derfor understreke betydningen av at det fattes et enkeltvedtak etter barnevernloven kapittel 4 senest innen 6 uker etter barnets ankomst til senteret og at forslag til vedtak skal utarbeides i samarbeid med barnet og vergen. Disse medlemmer mener et enkeltvedtak er nødvendig for å sikre enslige, mindreårige asylsøkere en like god omsorgssituasjon som andre barn under barnevernets omsorg.

Disse medlemmer er bekymret for dagens vergesituasjon for enslige, mindreårige asylsøkere. Verger får i dag mangelfull opplæring og oppfølging, og det er svært varierende hvor god oppfølging enslige, mindreårige asylsøkere får av sine verger. Disse medlemmer viser til at Justis- og politidepartementet 6. april 2001 oppnevnte et utvalg for å revidere lov av 28. november 1898 om umyndiggjørelse og lov 22. april 1927 nr. 3 om vergemål. Etter mandatet skulle utvalget foreta en grunnleggende gjennomgang og modernisering av denne lovgivningen for å bedre rettssikkerheten for de som disse lovene tar sikte på å beskytte, og for å få mer hensiktsmessige og tidsmessige ordninger. Det var spesielt nevnt at utvalget skulle vurdere behovet for særregler om representasjon for enslige, mindreårige asylsøkere. NOU 2004:16 Vergemål ble lagt frem for Justis- og politidepartement 17. september 2004. Departementet begynte da å arbeide med en ny vergemålslov på grunnlag av forslaget i NOU 2004:16 Vergemål. Disse medlemmer håper vi snart får på plass en ny vergemålslov som vil gi en bedre vergeordning for enslige, mindreårige asylsøkere.

2.3.3 Grunnlag for opphold dersom barnet motsetter seg det

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil vise til at i de tilfeller der et barn ikke vil bo på omsorgssenteret, må den kommunale barnevernstjenesten foreta en vurdering av barnets situasjon og iverksette de tiltak som ut i fra dette er nødvendig for å sikre at barnet får en trygg og god omsorgssituasjon.

2.3.4 Manglende grunnlag for å klage på rett til opphold

Komiteen støtter departementets vurdering.

2.3.5 Vurdering av alder som grunnlag for tilbud om opphold på et omsorgssenter

Komiteen vil understreke at enslige, mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år skal ha den samme rett til omsorg fra barnevernet som enslige, mindreårige asylsøkere under 15 år. Enslige asylsøkere som utlendingsmyndighetene i forbindelse med registrering av asylsøknaden mener er under 18 år, skal umiddelbart få opphold på et omsorgssenter. Der det

er behov for at utlendingsmyndighetene foretar en nærmere aldersvurdering, skal asylsøkeren gis opphold på utlendingsmyndighetenes transittmottak til det er avklart om han/hun kan antas å være under 18 år. Komiteen vil påpeke at det overfor enslige, mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år, på lik linje som overfor enslige, mindreårige asylsøkere under 15 år, skal treffes et individuelt oppfølgingsvedtak innen 6 uker etter ankomsten til omsorgssenteret som kan påklages til fylkesmannen. Det skal også for denne gruppen oppnevnes hjelpeverge ved ankomst til Norge. Komiteen vil understreke at det må arbeides videre med å intensivere arbeidet med å få til mer treffsikker aldersfastsettelse for enslige, mindreårige asylsøkere, og at svartiden på testene blir kortere.

2.3.6 Plassering av søsken grupper der enkelte er under og over 15 år

Komiteen støtter departementets vurdering.

2.3.7 Når barn ønsker å bo privat hos slekt eller andre

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter at det må fattes et vedtak om plassering etter bestemmelsene i barnevernloven kapittel 4 når barn ønsker å bo privat hos slekt eller andre. Det må da gjøres en vurdering av hva som er best for barnet i samarbeid med barnet og verge. De enslige, mindreårige asylsøkerne skal høres på lik linje som andre barn under barnevernets omsorg. Barnevernet må godkjenne og føre tilsyn med disse fosterhjemmene på lik linje med andre fosterhjem i Norge.

2.3.8 Enslige, mindreårige asylsøkere med følgepersoner og om barn som etterlates i asylmottak

Komiteen støtter departementets vurdering.

2.3.9 Særlig om menneskehandel

Komiteen vil understreke viktigheten av at når det er mistanke om menneskehandel, må omsorgssenteret straks varsle både det lokale politiet og barnevernet for å vurdere barnets risikosituasjon og behov for tiltak. Barnet må ivaretas slik at det ikke forsvinner og/eller blir utsatt for overgrep. Hvis barn forsvinner fra mottak, må det straks iverksettes etterforskning og leteaksjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at når en enslig, mindreårig asylsøker forsvinner fra et asylmottak, det vil si når et barn forsvinner fra hjemmet sitt, prioriterer ikke politiet disse forsvinningene.

Disse medlemmer er av den oppfatning at alle forsvinninger av barn skal prioriteres på samme måte og håper at det rette departementet gir en klar instruks til politiet om at dette skal gjøres.

Disse medlemmer mener det er merkelig at barn overhodet kan forsvinne fra asylmottak, men også at det er uakseptabelt at politiet ikke prioriterer denne gruppen barn.

2.4 Individuelt tilpasset tilbud

Komiteen vil understreke at oppfølgingsvedtaket er et individuelt vedtak gjort etter en reell utredning av det enkelte barns situasjon og behov i samarbeid med barnet selv og vergen. Vedtaket skal gjøres av statlig regional barnevernsmyndighet og ikke omsorgssenteret som blir forpliktet av vedtaket og som skal stå for selve oppfølgingen. Vedtaket kan påklages til fylkesmannen. Fylkesmannen skal også føre tilsyn med omsorgssentrene på lik linje med barnevernsinstitusjonene. Fristen for å fatte vedtak er satt til seks uker fra barnets ankomst til omsorgssenteret. Det er viktig at denne fristen blir overholdt, og komiteen vil understreke omsorgssenterets lovfestede plikt til å vurdere barnets situasjon og behov ved ankomst, samt plikten til å ivareta barnets behov på best mulig måte frem til oppfølgingsvedtaket foreligger.

2.5 Omsorgsansvaret

Komiteen vil understreke at barnevernet har omsorgen for barna mens de oppholder seg på et omsorgssenter. Det skal oppnevnes verge for barnet når det kommer til Norge. Vergen er stedfortreder for foreldrene når det gjelder de juridiske sider av foreldresansvaret og vil ha ansvar for å følge opp saker av mer personlig karakter dersom ikke omsorgssenteret følger dem opp. Vergen har adgang til å melde saker til barnevernet og påklage vedtak til fylkesmannen, hvis barnets beste ikke blir ivaretatt. Barnet skal høres og dets mening skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet, jf. FN's barnekonvensjon artikkel 12. Statlig regional barnevernsmyndighet skal ha omsorgen for barnet, jf. § 5A-2 første ledd. Samtykke til helsehjelp og til å bli informert om barnets helse blir liggende hos det enkelte barns verge.

2.5.1 Vergen

Komiteen merker seg at departementet henviser til arbeidet som for tiden pågår i tilknytning til ny vergemålslov, når det gjelder å presisere vergens funksjon overfor enslige, mindreårige asylsøkere. Det er viktig at vergenes kompetanse styrkes, og det må rekrutteres verger slik at barnet får ivaretatt sin rettssikkerhet ved ankomst til Norge. Vergen har adgang til å melde saker til barnevernet og påklage ved-

tak til fylkesmannen, hvis barnets beste ikke blir ivarerettet.

2.6 Rettigheter under opphold på omsorgssenteret

Komiteen er enig i at omsorgssentrene skal omfattes av samme regler som de ordinære barnevernsinstitusjonene, jf. barnevernloven med tilhørende forskrifter.

2.7 Tilsyn, kvalitet og godkjenning

Komiteen støtter at fylkesmannens tilsynsansvar skal være tilsvarende som fylkesmannens tilsynsansvar for ordinære barnevernsinstitusjoner, jf. barnevernloven med tilhørende forskrifter, at kravene til kvalitet skal være de samme som for ordinære barnevernsinstitusjoner, jf. barnevernloven med tilhørende forskrifter, og at det innføres samme krav til godkjenning som for private og kommunale barnevernsinstitusjoner, jf. barnevernloven med tilhørende forskrifter.

2.8 Krav om politiattest

Komiteen merker seg at etter departementets syn bør spørsmålet om å innføre krav om politiattest overfor verger sees i sammenheng med, og fremmes i tilknytning til, forslag om ny vergemålslov og forslag til regler om representasjon for enslige mindreårige asylsøkere.

Komiteen mener det bør stilles krav om politiattest for verger for enslige, mindreårige asylsøkere. Komiteen ber Regjeringen vurdere om det er mulig å innføre et krav om politiattest før arbeidet med ny vergemålslov og regler om representasjon for enslige, mindreårige asylsøkere er ferdigstilt.

2.9 Taushetsplikt

Komiteen vil understreke at taushetsplikten i forhold til enslige, mindreårige asylsøkere skal ivaretas på lik linje med taushetsplikten i forhold til andre barnevernsbarn.

2.10 Kartlegging som grunnlag for en etterfølgende bosetting

Komiteen støtter at kartleggingen skal utarbeides i samarbeid med barnet og vergen. Oversendelse av kartlegging til aktuelle myndigheter forutsetter skriftlig samtykke. Formålet med kartleggingen av barnets situasjon og behov er å tilrettelegge for en best mulig bosetting.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

§ 5A-1 Opphold på omsorgssenter

Statlig regional barnevernsmyndighet skal gi barn som har kommet til riket og søkt asyl uten foreldre eller andre med foreldreansvar, opphold på et omsorgssenter for mindreårige.

Oppholdet skal gjelde fra barnet blir overført fra utlendingsmyndigheten til statlig regional barnevernsmyndighet, frem til det blir bosatt i kommune eller forlater riket.

Bestemmelsen gjelder barn som er under 15 år når asylsøknaden fremmes. For barn over 15 år gjelder bestemmelsen fra den tid Kongen bestemmer.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen snarest og innen utgangen av august 2008, å overføre omsorgsmyndigheten fra utlendingsmyndighetene til barnevernet når det gjelder barn mellom 15 og 18 år.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til sine merknader og til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester mv.

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 2-3 fjerde ledd bokstav c skal lyde:

c) føre tilsyn med institusjoner etter kapittel 5 og omsorgssentre for mindreårige etter kapittel 5 A.

§ 2-3 sjuende ledd skal lyde:

Departementet kan kreve at kommunale organer som hører under loven, uten hinder av taushetsplikt, gir de opplysninger og meldinger som er nødvendige for at departementet skal kunne utføre sine oppgaver etter første ledd. Statlige sentrale myndigheter, statlige regionale myndigheter og fylkesmannen kan kreve at alle institusjoner som omfattes av kapittel 5 i loven, og omsorgssentre for mindreårige som omfattes av kapittel 5 A i loven, uten hinder av taushetsplikt, gir de opplysninger og meldinger som er nødvendige for at myndighetene skal kunne utføre sine oppgaver etter loven. Disse myndigheter kan også kreve adgang til alle institusjoner som går inn under kapittel

5, og omsorgssentre for mindreårige som går inn under kapittel 5 A.

§ 4-4 femte ledd første punktum skal lyde:

Når vilkårene i annet ledd er til stede, og dersom behovene ikke kan løses ved andre hjelpetiltak, kan barneverntjenesten også formidle plass i fosterhjem, institusjon, *omsorgssenter for mindreårige* eller i senter for foreldre og barn.

§ 4-14 bokstav b, c og ny bokstav d skal lyde:

- b) i institusjon, jf. § 5-1 og § 5-8,
- c) i opplærings- eller behandling sinstitusjon når dette er nødvendig fordi barnet er funksjonshemmet, eller
- d) i omsorgssenter for mindreårige, jf. kapittel 5 A.

Nytt kapittel 5 A skal lyde:

Kapittel 5 A Omsorgssentre for mindreårige

§ 5A-1 Opphold på omsorgssenter for mindreårige

Statlig regional barnevernmyndighet skal gi barn som har kommet til riket og søkt asyl uten foreldre eller andre med foreldreansvar, tilbud om opphold på et omsorgssenter for mindreårige.

Tilbudet skal gjelde fra barnet blir overført fra utlendingsmyndighetene til statlig regional barnevernmyndighet frem til det blir bosatt i en kommune eller forlater riket.

Bestemmelsen gjelder barn som er under 15 år når asylsøknaden fremmes. For barn over 15 år gjelder bestemmelsen fra den tid Kongen bestemmer.

§ 5A-2 Ansvar for omsorgen

Når barnet har opphold på et omsorgssenter, har statlig regional barnevernmyndighet omsorgen for barnet. På vegne av statlig regional barnevernmyndighet skal omsorgssenteret utøve omsorgen.

Omsorgssenteret skal gi barnet god omsorg og trygghet og bidra til at det får den oppfølgingen og behandlingen det har behov for.

§ 5A-3 Ansvar for å ivareta barnets behov ved ankomst

Omsorgssenteret skal ved barnets ankomst til senteret vurdere barnets situasjon og behov og ivareta behovene på best mulig måte også før det foreligger oppfølgingsvedtak etter § 5A-4.

Dersom barnets behov etter omsorgssenterets vurdering ikke kan ivaretas på en tilfredsstillende måte på omsorgssenteret, eller barnet ønsker opphold utenfor omsorgssenteret, skal omsorgssenteret varsle barneverntjenesten for vurdering av om det bør iverksettes særlige tiltak etter kapittel 4.

§ 5A-4 Oppfølgingsvedtak

Omsorgssenteret skal i samarbeid med barnet utrede barnets situasjon og behov og utarbeide et forslag til oppfølging av barnet mens det oppholder seg på omsorgssenteret. Forslaget skal oversendes statlig regional barnevernmyndighet innen tre uker etter barnets ankomst til senteret. Statlig regional barnevernmyndighet skal innen seks uker etter barnets ankomst til senteret treffe vedtak om oppfølging av barnet mens det oppholder seg på senteret.

Oppfølgingsvedtaket skal ligge til grunn for den videre oppfølgingen av barnet på omsorgssenteret.

§ 5A-5 Ansvar for å følge barnets utvikling under oppholdet på omsorgssenteret

Omsorgssenteret og statlig regional barnevernmyndighet skal følge barnets utvikling nøye. Ved vesentlige endringer i barnets behov for oppfølging skal det om nødvendig treffes nytt oppfølgingsvedtak i tråd med § 5A-4 første ledd.

Dersom barnets utvikling medfører at barnets behov etter omsorgssenterets vurdering ikke lenger kan ivaretas på en tilfredsstillende måte på omsorgssenteret, eller barnet ønsker opphold utenfor omsorgssenteret, skal omsorgssenteret i stedet varsle barneverntjenesten for vurdering av om det bør iverksettes særlige tiltak etter kapittel 4.

§ 5A-6 Kartlegging

Omsorgssenteret skal i løpet av barnets opphold på senteret foreta en kartlegging av barnets situasjon og behov som grunnlag for en etterfølgende bosetting i en kommune.

Kartleggingen skal utarbeides i samarbeid med barnet. Oversendelse av kartleggingen til aktuelle myndigheter forutsetter skriftlig samtykke.

§ 5A-7 Tilsyn, godkjenning, rettigheter under oppholdet og krav til kvalitet

Lovens §§ 5-7, 5-8, 5-9 og 5-10 med tilhørende forskrifter gjelder tilsvarende for omsorgssentre som for institusjoner.

§ 5A-8 Ansvar for etablering og drift

Statlig regional barnevernmyndighet har ansvar for at det etableres og drives omsorgssentre for mindreårige.

§ 5A-9 Økonomisk ansvar

Utgiftene forbundet med opphold i omsorgssenter i medhold av § 5A-1 dekkes av statlig regional barnevernmyndighet.

§ 5A-10 *Plassering i omsorgssenter etter lovens kapittel 4*

Ved plassering av barn i omsorgssenter ved vedtak etter kapittel 4 gjelder § 4-18 om ansvaret for omsorgen i foreldrenes sted, § 5-4 om inntak og utskrivning og bestemmelsene i kapittel 9 om utgiftsfordeling tilsvarende som ved plassering i institusjon.

§ 6-2 skal lyde:

§ 6-2 *Anvendelse av forvaltningsloven på private institusjoner og private omsorgssentre for mindreårige*

For private institusjoner og private omsorgssentre for mindreårige som er godkjent etter § 5-8, gjelder forvaltningsloven for klientsaker, med de særregler som er fastsatt i denne loven, jf. § 6-1.

Overskriften til § 6-5 skal lyde:

Klage over barneverntjenestens og statlig regional barnevernmyndighets vedtak

§ 6-5 første ledd skal lyde:

Enkeltvedtak som barneverntjenesten har truffet, og oppfølgingsvedtak som statlig regional barnevernmyndighet har truffet, kan påklages til fylkesmannen.

§ 6-7 første ledd skal lyde:

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan eller en institusjon eller et omsorgssenter for mindreårige etter denne loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Overtrjedelse straffes etter straffeloven § 121.

6-7 tredje ledd første punktum skal lyde:

Opplysninger til andre forvaltningsorganer, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 5 og 6, kan bare gis når

dette er nødvendig for å fremme barneverntjenestens, institusjonens eller omsorgssenteret for mindreåriges oppgaver, eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse.

§ 6-10 annet ledd skal lyde:

Den som skal ansettes i en institusjon som er omfattet av § 5-1, i en privat eller kommunal institusjon som er godkjent etter § 5-8, eller et omsorgssenter for mindreårige etter kapittel 5 A, skal legge fram tilfredsstillende politiattest. Det kan kreves politiattest også fra andre som utfører oppgaver for institusjonen eller omsorgssenteret for mindreårige, og som har direkte kontakt med barn og unge som oppholder seg der.

§ 7-2 annet ledd skal lyde:

Departementet oppnevner utvalg som nevnt i første ledd bokstav b og c. Oppnevningen gjelder for fire år om gangen. Medlemmer til utvalg som nevnt i første ledd bokstav c, skal tas fra utvalget for meddommere som velges i henhold til domstoloven § 66 første ledd.

II

I lov 21. desember 2000 nr. 105 om opplysningsplikt og angrerett m.v. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted skal § 7 a tredje ledd første punktum lyde:

Forutsatt at forbrukeren uttrykkelig har gitt sitt samtykke til dette, kan tjenesteyteren i telefonsamtaler nøye seg med å gi opplysningene nevnt i første ledd bokstav a, c, d, e, f og j.

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 24. april 2008

May-Helen Molvær Grimstad

leder

May Hansen

ordfører

